

**РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА,
ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ ТА ПРАВОВИХ УЧЕНЬ;
КОНСТИТУЦІЙНЕ, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО. ФІЛОСОФІЯ ПРАВА**

УДК 349:4

DOI - 10.31732/2708-339X-2024-12-A1

**РОЗВИТОК НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ**

Грибов Д.І.,

аспірант Університету «КРОК»

м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113

e-mail: HrybovDI@krok.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-9853-5928>

**DEVELOPMENT OF REGULATORY AND LEGAL REGULATION OF
URBAN PLANNING ACTIVITIES IN UKRAINE**

Hrybov D.I.,

PhD student «KROK» University

Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113

e-mail: HrybovDI@krok.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-9853-5928>

Анотація. Стаття присвячена аналізу генезису нормативно-правового регулювання в містобудівній діяльності в Україні. В умовах ведення активних військових дій на території України, коли 24 лютого 2022 року розпочалась повномасштабна збройна агресія російської федерації, результатом якої стає повне нищення інфраструктури, населених пунктів, а подекуди й руйнація цілих територій. У даній статті автор звертає увагу, що на кожному етапі розвитку, містобудування завжди залишалось основою економічного розвитку країни, оскільки саме в результаті провадження містобудівної діяльності створювались основні фонди як виробничого, так і невиробничого характеру, забезпечувались побутові, соціальні та культурні потреби місцевого населення, здійснювалась реалізація продукції інших секторів економіки, що залучені до містобудівних процесів та створювались передумови для ефективної реалізації продукції інших, безпосередньо не залучених до містобудівної діяльності, секторів економіки. Автор звертає увагу, що в реаліях сьогодення рівня розвитку світової економіки, розроблення та запровадження прозорого та ефективного нормативно-правового регулювання містобудівної діяльності в Україні, може підвищити рівень довіри іноземних інвесторів та донорів до української економіки і сприяти залученню значних іноземних інвестицій, збереженню та відновленню історичних населених пунктів й об'єктів культурної спадщини, створенню прозорих та конкурентних умов для ефективного відновлення спустошених війною територій, винесенню промислових об'єктів за межі міст і створенню населених пунктів для людей. Розвиток нормативно-правового регулювання містобудівної діяльності, зокрема й ступінь державного регулювання цієї галузі, на думку автора, має беззаперечний вплив не тільки на подальший розвиток галузі та її правового регулювання, а й буде мати наслідком в післявоєнний період забезпечення стабільного економічного розвитку держави, зокрема створить передумови та способи залучення значних інвестицій від іноземних інвесторів і донорів до економіки України в майбутні періоди.

Ключові слова: містобудування, будівництво, воєнний стан, корупція, громадський контроль, економічний розвиток.

Формул: 0, **рис.:** 0, **табл.:** 0, **бібл.:** 17.

Abstract. This article analyzes the genesis of normative legal regulation in urban planning activities in Ukraine. Following the full-scale armed aggression by the Russian Federation that began on February 24, 2022, the country has faced significant destruction of urban infrastructure, with some areas experiencing complete devastation. The author argues that urban planning has historically been fundamental to the nation's economic development, as it facilitates the creation of both productive and non-productive capital assets. This, in turn, meets the everyday social and cultural needs

of the local population and supports the production of goods across various economic sectors involved in urban planning processes.

In the current global economic climate, the author emphasizes that developing and implementing transparent and effective normative and legal regulation of urban planning in Ukraine could enhance trust among foreign investors and donors. In the long term, this could lead to significant foreign investments, the preservation and restoration of historical settlements and cultural heritage sites, and the establishment of competitive conditions for the efficient recovery of war-torn areas. Additionally, it can facilitate the relocation of industrial facilities outside urban zones and create new settlements for displaced populations. The author contends that the evolution of normative legal regulation in urban planning, particularly the state's role in this sector, will not only influence the industry's development and legal framework but will also lay the groundwork for stable economic growth in the post-war period, thereby attracting foreign investments and support.

Keywords: urban planning, construction, martial law, corruption, public control, economic development.

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 17.

Постановка проблеми. 24 лютого 2022 року розпочалась повномасштабна збройна агресія РФ, в результаті якої тільки за перші два роки війни зруйновано 222 тисяч приватних та понад 27 тисяч багатоквартирних будинків, 526 гуртожитків, зруйновано або пошкоджено 78 малих, середніх та великих приватних підприємств, 348 держпідприємств, 3,8 тис. закладів освіти, 1,8 тис. закладів культури, 580 адмінбудівель державного та місцевого управління, 426 лікарень, 348 релігійних установ, 50 Центрів надання адміністративних послуг, 48 соціальних центрів, 31 інтернат, 31 торговий центр тощо. Тільки за попередніми даними Кабінету Міністрів України станом на початок 2023 рік збитки завдані Україні у ході війни вже оцінювались в понад 650 мільярдів доларів США [1], а відповідно до дослідження, проведеного Київською школою економіки від 12 лютого 2024 року, загальна сума збитків, завданих тільки інфраструктурі складає майже 155 мільярдів доларів США [2]. При цьому вже на сьогоднішній день ціла низка урядів країн Євросоюзу та органів місцевого самоврядування європейських міст заявили про своє бажання взяти участь у відновленні та розбудові України у післявоєнний час.

Відкрита збройна агресія проти України та систематичні руйнування об'єктів інфраструктури, необхідність швидкого створення на лініях зіткнення оборонно-захисних об'єктів і споруд, відновлення та реконструкція оборонних об'єктів в населених пунктах по всій Україні, в повній мірі відобразили недоліки в сучасному нормативно-правовому регулюванні містобудування в Україні, зокрема складність процедур, недостатня публічність процесу та обмеженість доступу для здійснення громадського контролю за окремими аспектами містобудування, значний рівень корупції тощо. Однак,

всі ці проблеми так чи інакше вже вирішувались в різні періоди розвитку містобудівної діяльності в Україні й тому дослідження розвитку нормативно-правового регулювання містобудівної діяльності дозволяє врахувати позитивний досвід минулого при подальшому вдосконаленні й підготовці законодавчої бази для ефективного і швидкого відновлення України та її економіки, оскільки лише просте запозичення позитивного міжнародного досвіду без врахування історичних та політичних особливостей території може мати зворотній результат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження з питань регулювання соціально-економічних та нормативно-правових відносин у містобудуванні представлені у наукових роботах, де розкривається складність і багатоплановість аспекту нормативно-правового регулювання різних аспектів містобудування, зокрема у роботах Олійник В., Єрофалов Б.Л., Стукаленко О.В., Марушева О.А. тощо. Достатньо повно представлені підходи до його визначення, у зв'язку із поняттями децентралізації, європейської інтеграції.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Проте публікації останніх років зосереджені здебільшого в контексті постановки проблематики, що досліджуються такими науками як будівництво та архітектура або державне управління та потребує, серед іншого, дослідження становлення й розвитку нормативно-правового регулювання містобудування не тільки в контексті політико-адміністративних процесів нормативно-правового регулювання у будівельній галузі, а й виділення соціальних та правових передумов і закономірностей для створення прогнозованої, прозорої й послідовної правової системи для відновлення України в післявоєнний період, створення можливості провадження ефективної та кон-

курентної містобудівної діяльності.

Метою статті слід вважати визначення, на основі аналізу наукової літератури, основних періодів генезису нормативно-правового регулювання містобудівної діяльності в Україні та їх вплив на сучасний стан містобудування в Україні з метою ідентифікації основних проблем і завдань, що потребують вирішення й врахування у воєнний та післявоєнний періоди.

Виклад основного матеріалу. Містобудівна діяльність є однією з ключових галузей в будь-якій державі, що впливає на розвиток, економічне благополуччя та якість життя всього населення. Залучення довгострокових іноземних інвестицій та сприяння веденню бізнесу, в тому числі для іноземних інвесторів, залишались пріоритетними завданнями України протягом усього періоду її незалежності, а з початком повномасштабної агресії російської федерації проти України – стало ключовим аспектом, що потребує негайного вирішення з метою розроблення законодавчої та соціальної бази для відновлення України в післявоєнний час.

Ефективний розвиток містобудівної галузі в Україні напряду залежить від:

- раціональної державної політики, що має проявлятися в розробці послідовної нормативно-правової бази, спрямованої на забезпечення оптимального інвестиційного клімату для іноземних інвесторів та донорів; створенні перехідного періоду в післявоєнний час для відновлення національних учасників галузі; розвитку конкурентних та прозорих ринкових відносин; запозиченні позитивного зарубіжного та врахування власного історичного досвіду тощо;

- соціально-економічних факторів, зокрема в частині остаточного подолання Україною тоталітарної радянської спадщини та перехід до демократичної системи цінностей, як в контексті відходу від моделі «особливої ролі держави» в системі цивільно-правових відносинах, так і в частині стимуляції розвитку в населення громадянської самосвідомості, підвищення рівня соціальної активності громадян тощо.

Для розуміння глибини проблематики й можливості розробки ефективної правової системи з регулювання містобудівної діяльності в Україні, що буде відповідати всім міжнародним стандартам та буде носити не тільки декларативний характер, а й

правозастосовний, доцільним буде розглянути це питання крізь призму історичного розвитку й становлення. Адже дослідження таких процесів й питань у площині їх генезису дозволяє прослідкувати причинно-наслідковий зв'язок між негативними наслідками та явищами, що стали їх передумовами, та, відповідно, ідентифікувати безпосередньо проблему, а не лише її окремі прояви, та, з урахуванням результатів проведеного аналізу, визначити основні тенденції для розвитку законодавства в сучасний період й можливість врахування позитивного досвіду в майбутньому. Також дослідження еволюції містобудування дає можливість узагальнити історичні факти, визначити причини виникнення, зміни, тенденції історичного розвитку та врахувати їх при визначенні та обґрунтованості сучасного законодавства.

Регулювання містобудівної діяльності здійснюється на підставі й у відповідності та за урахуванням нормативно-правової бази, яка регулює відносини у сфері планування, будівництва та землекористування. При цьому варто відзначити, що формування законодавства з питань містобудування в Україні пройшло цілу низку історичних періодів та етапів розвитку.

Лисенко В.А. виокремлює лише 5 історичних етапів становлення та розвитку містобудівного законодавства [7]: (1) кодифікація будівельних вправ за часів Київської Русі; (2) будівельне законодавство за часів кріпосного права; (3) дореволюційний період (з 1837 року); (4) радянський період; (5) період становлення та реформування будівельного законодавства в незалежній Україні. Однак з такою періодизацією погодитись важко, адже вона повністю не враховує особливості розвитку та вплив магдебурзького права на розвиток містобудівної діяльності, вплив соціально-економічних та політичних процесів, що відбувались на території України на містобудівну діяльність тощо.

Натомість більш повною, на нашу думку, подана періодизація Квасніцької О.О., відповідно до якої розвиток законодавства містобудівної галузі в Україні відбувався у 8 етапів, в залежності від історичних нарисів і правових актів відповідного періоду [8]:

І. Часи Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

Даний період характеризуються виникненням цехової організації будівельної справи та формуванням правил будівельної діяльності, закріплених в «Будівельному статуті» та «Руській правді» Ярослава Мудрого [9], основна сфера регулювання: будівництво мостів, каналів, князівських мастків, храмів, тощо та, здебільшого, було пов'язано з оборонним призначенням.

II. Литовсько-польська доба.

Відзначається заміною нормативних актів Київської Русі, власними актами Литовсько-Руської держави (зокрема Литовські статуту 1529, 1566 та 1588pp.) та, головним чином, появою перших міст-магдебургій на території сучасної України;

III. Козацько-гетьманська доба.

Період головним чином пов'язаний із розбудовою і становленням військової сфери та оборонного призначення [8].

IV. Етап XVIII – початок XX століть (до 1917 року).

Розробка у 1811-1812 pp. Урочних реєстрів щодо цивільного будівництва та з військової роботи, на основі апробації яких у 1832 році було видано нормативний збірник Урочного положення на всі загальні роботи, що виконуються при фортецях, державних будівлях та гідротехнічних спорудах. Ці документи містили норми щодо залучення робочої сили, застосування транспортних засобів і матеріалів у будівництві. Діяли регламентаційні документи початку XVIII ст. (спеціальні Уложения по Кам'яному наказу, Межова інструкція, численні імператорські укази, що активно видавалися протягом першої половини XVIII ст. Головним керівним документом був прийнятий у 1857 році Статут будівельний, яким визначались повноваження органів державної влади. Поряд зі Статутом будівельним Київською міською думою були прийняті правила забудови міста. Рішення з питань будівництва ухвалювалися міськими думами. Позитивними напрацюваннями будівельного законодавства у цей період стало запровадження будівельних стандартів; створення спеціалізованих будівельних управлінь (будівельне управління Міської управи, технічний будівельний комітет Міністерства внутрішніх справ), наділених повноваженнями щодо видачі дозволів на будівництво.

V. Етап Української народної республіки (1917-1920 роки).

Вважається періодом застою щодо питань нормативно-правового регулювання будівництва. Здебільшого був спрямований на розвиток військової промисловості, стабілізацію громадського порядку, захисту приватної власності. Відбувається становлення профспілок на будівельних підприємствах.

VI. Радянський етап (до 90-х років XX століття).

У 1929-1930 pp. було видано новий за формою і змістом документ – Збірник виробничих будівельних норм, на базі якого у 1931 р. було введено в дію Єдині норми виробітку та розцінок за будівельні роботи. Після визволення території України від окупації і закінчення Другої Світової війни для відновлення міст і сіл в УРСР було створено Міністерство житлово-цивільного будівництва УРСР, Інститут цивільних інженерів [10], введено посади обласних уповноважених Державного плану будівництва. Стрімкий розвиток нормативно-правового регулювання будівельної галузі, становлення її як самостійної галузі, вплинули на спеціалізацію повноважень органів державної влади: утворення трьох міністерств у сфері будівництва, децентралізацію повноважень міністерств у створенні великих територіальних будівельно-монтажних управлінь (1955 р.) [11], створення органів державного архітектурно-будівельного контролю (Держбудконтролю) при Радах Міністрів союзних і автономних республік, виконкомах обласних, крайових і міських Рад. Повноваження останніх були спрямовані на видачу дозволів на виробництво будівельних робіт, перевірку забудови великих міст і населених пунктів міського типу, а також виконання контрольних функцій дотримання якості будівництва об'єктів житлово-цивільного призначення незалежно від їх відомчої підпорядкованості [11]. Відбувається створення та подальша реорганізація органів державної влади у галузі сертифікації та стандартизації. Координаційна діяльність зазначених суб'єктів базується на спільному впровадженні будівельних стандартів у різні сфери економіки: промислового виробництва, сільському будівництві тощо. За кожним органом державної влади у галузі оцінки відповідності та стандартизації закріплюються повноваження щодо оцінки відповідності всієї продукції, а за будівельним міністер-

ством – чітко визначеної.

Підсумовуючи, радянський період в цілому характеризується розробленням значної кількості нормативно-правових актів у будівельній галузі, що регулюють майже всі етапи містобудівної діяльності; введенням загальнообов'язкових державних стандартів, будівельних норм і правил. Відбувається стрімке відновлення будівельної галузі в післявоєнний період через державне стимулювання будівництва різними організаційно-правовими засобами; удосконалення системи органів державної влади у будівельній галузі, зокрема шляхом створення спеціалізованих міністерств на загальносоюзному, республіканському рівнях у відповідних сферах будівництва; створенні окремих органів державної влади для здійснення контрольно-наглядових повноважень у будівельній галузі.

ВІІ. Перехідний етап до ринкової економіки (90 роки ХХ століття).

Період характеризується неупорядкованістю та нестабільністю законодавства, в тому числі й у містобудівельній діяльності. Актуалізація нормативної бази головним чином здійснювалась за рахунок введення документів, розроблених Міждержавною науково-технічною комісією зі стандартизації, поряд із продовженням застосування державних стандартів (ГОСТ), державних будівельних норм (СНиП), галузевих стандартів (ГС), технічних умов (ТУ) колишнього СРСР. Таким чином, існуюча система стандартизації не відповідає вимогам міжнародних організацій зі стандартизації, що зумовлено, зокрема, застосуванням значної кількості нормативних документів колишнього СРСР, недостатньою активністю суб'єктів господарювання, недостатнім фінансуванням розроблення національних стандартів, відповідним рівнем підготовки проєктів нормативних документів, підвищенням криміногенних факторів тощо.

Зокрема, одним з таких негативних криміногенних факторів, що й нині продовжує існувати та активно обговорюватись у мировій спільноті при аналізі інвестиційних ризиків в Україні, залишається питання корупції. Так, Мовчан А.В. з цього приводу наголошує, що з моменту проголошення незалежності України, корупція розглядається як пряма загроза національній безпеці, стабільності та економічному зростанню держави.

Негативні наслідки корупції полягають у тому, що вона розмиває такі важливі конституційні засади, як принципи соціальної справедливості та рівності всіх перед законом. Корупція підриває довіру людей до влади, дискредитує ринкові механізми розвитку конкуренції та запобігання монополізму в економіці, сприяє лобіюванню законодавчих і нормативних актів, масштабним зловживанням і злочинності [12].

Венедіктов А.А. та Венедіктова Ю.Є. відзначають, що системний аналіз механізмів переходу держав від тоталітарних систем до демократичних, яскравим прикладом якого є сучасне українське державотворення, дав змогу виділити наступні причини породження корупції у таких державах [13]:

- перехід від централізованої системи управління економікою до ринкової, децентралізованої, що залучила в активні політичні і економічні процеси величезні маси людей;

- відсутність розроблених економічних регулятивних механізмів, інфляція, яка сприяє певному типу економічної поведінки, розрахованої на найкоротшу перспективу – ризикову вигоду;

- посилення податкового тиску, що розширює зону тіньової економіки;

- політична нестабільність: відсутність чітких правових гарантій на найближче майбутнє; прихованість, віддаленість та непідконтрольність окремих органів державної влади;

- недосконалість законодавства і його неадаптованість до нових умов: колізія норм, що спричиняє їх вільне трактування чиновниками та, як наслідок, неминуче породжує корупційну поведінку;

- неефективність інститутів влади, їх нездатність до реалізації визначених завдань, відсутність належної правової підготовки держслужбовців;

- низький рівень громадянської самосвідомості, обумовлений зниженням рівня соціальної активності громадян, їх розчаруванням у стані проведення реформ у державі, її модернізації – все це сприяє відчуженню суспільства від влади;

- відсутність демократичних політичних традицій, яка перешкоджає розвитку суспільно-політичних інститутів;

- недосконалість чинного законодавства, що не забезпечує реалізацію засад пра-

вової держави;

- низький професійний рівень правоохоронних органів, судової системи.

VIII. Етап розвитку євроінтеграційних процесів (з початку XXI століття).

Даний етап характеризувався остаточною вибором напрямку руху української державності на політичній арені та з урахуванням цього законодавчим визначенням державних (пізніше – національних) стандартів і напрямків розвитку, розробленням нових стандартів та будівельних норм, суттєве скорочення обсягу будівельних норм (обов'язкових документів), зменшення кількості технічно та морально застарілих стандартів при збільшенні кількості стандартів, гармонізованих із міжнародними та європейськими, розширення технічної нормативної бази.

Серед реформ, реалізованих у даний період, варто відзначити: істотне скорочення переліку документів дозвільного характеру у сфері містобудування; пришвидшення процедури отримання та затвердження дозволів; скасування юридично, технічно та морально застарілих радянських норм і стандартів будівництва та їх заміна стандартами, що відповідають європейським, або розроблені на їх основі з урахуванням необхідності встановлення перехідного періоду для національного суб'єкту господарювання у цій сфері; розширення переліку будівельних робіт, що не потребують дозволів на виконання робіт та/або спеціальних документів для введення в експлуатацію результатів таких робіт; скасування обов'язкової плати за «участь у розвитку інфраструктури» – додаткового внеску, сплата якого вимагалася від будівельних компаній для розвитку місцевої інфраструктури, що часто критикувалась як джерело корупції та додаткове фінансове навантаження на забудовників; спроба створення публічних реєстрів містобудівельних документів, зокрема запуск Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва, призначеної для боротьби з корупцією на всіх етапах будівництва тощо.

Незважаючи на всі нормативно-правові заходи та політичні кроки, проведені в цей період, він відзначається нестабільністю політичної ситуації в державі, декларативним введенням окремих процедур без створення належних механізмів до їх застосування на практиці та значними криміногенними

ризиками в сфері містобудівної діяльності, що негативно впливали на залучення іноземних інвестицій в Україну.

На думку автора, наведена Красницькою О.О. періодизація розвитку нормативно-правового регулювання містобудівної діяльності в Україні, найбільш повно відображає кожен з історичних періодів розвитку законодавства, вплив тих чи інших соціально-економічних та політичних процесів та факторів на містобудівну галузь як в окремих місцевостях, так і в державі в цілому, дає можливість послідовно відстежити вплив тих чи інших рішень на розвиток галузі та ефективність досягнення поставленої мети їх прийняття.

Проте, з урахуванням останніх історичних подій, така класифікація вже потребує доопрацювання та доповнення новим періодом №9: воєнний та післявоєнний період (з 24 лютого 2022 року), що хоч і тільки починається, вже характеризується тим, що Україна як держава з її інституціями, політичною та економічною ситуацією стає в центрі всесвітньої уваги, а це в значній мірі стимулює питання активної та ефективної боротьби з криміногенними ризиками, в тому числі пов'язаними зі здійсненням містобудівної діяльності; систематична руйнація та знищення російською федерацією критичної інфраструктури, швидке відновлення якої необхідно для обороноздатності держави та життєдіяльності населення, що вимагає вдосконалення дозвільних процедур на виконання будівельних робіт; значний ріст іноземних (державних та громадських) цільових інвестиційних проєктів та асигнувань на громадські, державні та військові потреби, які в контексті наявності морально застарілих норм та стандартів у містобудуванні вимагають негайних кроків по внесенню змін та доопрацюванню чинних нормативно-правових актів тощо.

При цьому слушним буде зазначити, що порівнюючи історичний аспект із сучасним періодом дії воєнного стану, слід вказати, перш за все, що в Антикорупційній стратегії на 2021-2025 роки зазначаються найбільш корумповані сфери, а саме: митниця, земельні відносини, містобудування, будівництво великих інфраструктурних об'єктів, судочинство [14]. У зв'язку з чим сфера містобудування з урахуванням обсягів іноземних асигнувань та заявлених до залу-

чення іноземних інвестицій в післявоєнний період, з-поміж інших пріоритетних сфер, потребує особливої уваги. Це пов'язано з тим, що й до сьогодні зберігається тенденція недостатності публічної інформації у сфері містобудування, відсутність публічної інформації щодо об'єктів культурної спадщини та колізії у містобудівному і пам'яткоохоронному законодавстві [15], неправомірний вплив з боку зацікавлених осіб, низький рівень цифровізації послуг, недосконалий державний контроль у сфері будівництва – це лише неповний перелік проблем у галузі містобудування, які створюють перешкоди для активного розвитку містобудування та створення підґрунтя для подальшого розвитку галузі й залученню іноземного капіталу в національну економіку.

На період дії воєнного стану залишається актуальною така проблема, як низький рівень публічності інформації, в результаті чого завжди буде існувати ризик незаконної забудови території. Існування цієї проблеми зумовлено недосконалістю функціонування електронних систем у сфері будівництва або їх повною відсутністю (наприклад, щодо об'єктів культурної спадщини), обмеженим доступом до містобудівної документації, неузгодженості та непослідовності під час внесення даних до публічних реєстрів.

Одночасно з цим варто звернути увагу, що за результатами виконання Україною рекомендацій Групи держав проти корупції (англ. – «The Group of States against Corruption» або «GRECO») у рамках четвертого раунду оцінювання щодо України, який стосується «Запобігання корупції серед народних депутатів, суддів та прокурорів» у Другому звіті-оцінці відповідності, прийнятому на 89 пленарному засіданні GRECO 29.11-03.12.2021, було наголошено, що рівень відповідності рекомендаціями є «глобально незадовільним» [16].

При цьому, вже Проміжним звітом, прийнятим на 93 пленарному засіданні GRECO 20-24.03.2023, відзначається позитивна динаміка в реформуванні запобігання корупції серед народних депутатів, суддів та прокурорів, та зроблено висновок: «GRECO вітає прогрес, про який повідомляє Україна

та з радістю робить висновок, що поточний рівень дотримання рекомендацій більше не є «глобально незадовільним» [17].

Проте зі зниженням громадського контролю, криміногенні фактори в містобудуванні в період воєнного стану стають наочним негативним прикладом необхідності проведення рішучих дій та ефективних (не декларативних) реформ як безпосередньо у галузі, так і в державному управлінні, правоохоронному секторі та судовій системі.

Висновки. Отже, дослідивши дане питання, автор приходять до висновків, що подальше реформування, розвиток та створення в Україні ефективного та прозорого нормативно-правового регулювання містобудівної діяльності має здійснюватися з урахуванням значного історичного досвіду України в цій сфері та в комплексі з іншими суміжними науками. Розглянутий генезис нормативно-правового регулювання містобудівної діяльності України в різні історичні періоди дає можливість виокремити та врахувати у майбутніх актах помилки минулого, зокрема в частині встановлення в майбутньому балансу державного контролю та свободою підприємницької діяльності у сфері містобудування; державних, громадських, культурних, соціальних та приватних інтересів; комерційної таємниці та публічності містобудівних процесів; рівноправності сторін у цивільно-правових відносинах, що виникають під час провадження містобудівної діяльності та необхідності створення додаткових механізмів для захисту бюджетних асигнувань та іноземних (державних або приватних) інвестицій тощо.

Створення збалансованого, прозорого та ефективного нормативно-правового регулювання містобудівної діяльності є вкрай важливим та нагальним питанням для України не тільки в зв'язку з необхідністю підтримання обороноздатності України, зокрема шляхом створенням умов та процедур для оперативного відновлення пошкоджених або будівництва зруйнованих об'єктів критичної інфраструктури тощо, але й створенням умов для залучення та погодження з державами-партнерами України фінансово-економічних та стратегічних планів відновлення України в післявоєнний період.

Література:

1. Заява прем'єр-міністра України Дениса Шмигала сказав на спільній прес-конференції з президентом Європейської комісії Урсулою фон дер Ляен після засідання Колегії комісарів Європейської комісії з уря-

дом України. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/viyna-v-ukrajini-na-pochatok-roku-rosiya-nanesla-zbitkiv-na-sumu-600-750-mlrd-dolariv-12131160.html> (дата звернення: 16.05.2024)

2. Оцінка прямих фізичних пошкоджень здійснена в рамках проєкту «Росія заплатить» аналітичною командою Київської школи економіки (KSE) спільно з Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури, Міністерством охорони здоров'я, Міністерством економіки та у співпраці з іншими профільними міністерствами та Національним банком України. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-zbitkiv-zavdana-infrastrukturui-ukrayini-zroslo-do-mayzhe-155-mlrd-otsinka-kse-institute-stanom-na-sichen-2024-roku/> (дата звернення: 16.05.2024)

3. Олійник В.Д. Еволюція концепцій містобудування та їх вплив на розвиток приміських територій. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія Географія. 2015. №1. с. 10-15. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6562/1/Olijnik.pdf> (дата звернення: 16.05.2024)

4. Єрофалов Б.Л. Теоретичні концепції та практика містобудівної діяльності в Києві на межі XIX-XX століть. Містобудування та територіальне планування. 2023. №83. с. 88-99. URL: <http://mtp.knuba.edu.ua/article/view/284892/279026> (дата звернення: 16.05.2024)

5. Стукаленко О.В. Адміністративно-правове забезпечення будівельної галузі: монографія. Київ: Центр учбов. л-ри, 2019. 376 с.

6. Марушева О.А. Розвиток політико-адміністративних процесів нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівельній галузі. Інвестиції: практика та досвід. 2019. №12. с. 123-126. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/12_2019/22.pdf (дата звернення: 16.05.2024)

7. Лисенко В.А. Історичний аспект становлення містобудівної діяльності в Україні. Державне управління. 2017. №4(60). с. 239-244. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/4_2017/43.pdf (дата звернення: 16.05.2024)

8. Квасніцька О.О. Історичний розвиток та становлення будівельного законодавства у правовому досвіді України. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». 2012. Т. 12 с. 370-382. URL: <http://hdl.handle.net/11300/2792> (дата звернення: 16.05.2024)

9. Бублик О.Г. Роль містобудування в сучасних урбаністичних розвідках зарубіжних дослідників. Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2014. Вип. 40. с. 255-260. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npifznu_2014_40_50 (дата звернення: 16.05.2024)

10. Тарасенко І.А. Будівельна наука та підготовка кадрів для будівельної галузі в Україні в 50-60-х рр. XX ст. Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»: зб. наук. пр. Темат. вип. : Історія науки і техніки. Харків : НТУ «ХПІ». 2011. № 20. с. 155-161. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/14167> (дата звернення: 16.05.2024)

11. Олюха В.Г. Державне управління капітальним будівництвом у радянський період. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2013. №6/3(2). с. 46-49. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc6-3-2/12.pdf> (дата звернення: 16.05.2024)

12. Мовчан А.В. Проблеми протидії корупції в Україні. Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції. збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (31 березня 2017 року, м. Харків, Україна) с. 131-132: URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b661450f-ff25-40ea-a656-0670dbb81570/content> (дата звернення: 16.05.2024)

13. Венедіктов А.А. та Венедіктова Ю.Є. «Фактори, що зумовлюють розвиток корупції в Україні». Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції. збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (31 березня 2017 року, м. Харків, Україна). с. 48-49. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b661450f-ff25-40ea-a656-0670dbb81570/content> (дата звернення: 16.05.2024)

14. Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки, затверджена Законом України від 20.06.2022р. № 2322-IX: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text> (дата звернення: 28.04.2024)

15. Державна антикорупційна програма 2023-2025 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2023р. №220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-п#Text> (дата звернення: 16.05.2024)

16. Другий звіт-оцінка відповідності четвертого раунду оцінювання щодо України, який стосується «Запобігання корупції серед народних депутатів, суддів та прокурорів», прийнятий на 89 пленарному засіданні GRECO 29.11-03.12.2021 URL: <https://rm.coe.int/-89-greco-29-3-2021-/1680a64ea4> (дата звернення: 16.05.2024)

17. Проміжний звіт, четвертого раунду оцінювання щодо України, який стосується «Запобігання корупції серед народних депутатів, суддів та прокурорів», прийнятий на 93 пленарному засіданні GRECO 20-24.03.2023 URL: <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680aaa790> (дата звернення: 16.05.2024)

References:

1. Statement by the Prime Minister of Ukraine Denys Shmyhal at a joint press conference with the President of the European Commission Ursula von der Leyen after the meeting of the College of Commissioners of the European Commission with the Government of Ukraine available at: <https://www.unian.ua/economics/finance/viyna-v-ukrajini-na-pochatok-roku-rosiya-nanesla-zbitkiv-na-sumu-600-750-mlrd-dolariv-12131160.html> (Accessed May 16, 2024).

2. The data of the total amount of direct documented damages inflicted upon Ukraine's infrastructure due to the full-scale invasion by Russia from the analysis of the project "Russia will pay" realized by the KSE Institute team

(think tank of the Kyiv School of Economics) conducted in cooperation with the Ministry for Communities, Territories and Infrastructure Development, the Ministry of Health, and the Ministry of Economy in cooperation with other relevant ministries and the National Bank of Ukraine. available at: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-sumazbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-zroslo-do-mayzhe-155-mlrd-otsinka-kse-institute-stanom-na-sichen-2024-roku/> (Accessed May 16, 2024).

3. Oliynyk, V.D. (2015), "The evolution of urban planning concepts and their impact on the development of suburban areas", *Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii Heohrafiia №1*. p. 10-15. available at: <http://dspace.tnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6562/1/Olijnik.pdf> (Accessed May 16, 2024).

4. Yerofalov, B.L. (2023), "Theoretical concepts and practice of urban planning activities in Kyiv in XIX-XX centuries", *Mistobuduvannia ta terytorial'ne planuvannia №83*. p. 88-99. available at: <http://mtp.knuba.edu.ua/article/view/284892/279026> (Accessed May 16, 2024).

5. Stukalenko, O.V. (2019), *Administrativno-pravove zabezpechennia budivel'noi haluzi [Administrative and legal support of the construction industry]*, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine;

6. Marusheva, O.A. (2019), "Development of Political and Administrative regulatory processes in Socio-economic Relations in the Construction Industry", *Investytsii: praktyka ta dosvid. №12*. p. 123-126. available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/12_2019/22.pdf (Accessed June, 16 2024)

7. Lysenko, V.A. (2017), "The historical aspect of the development of urban development in Ukraine" *Derzhavne upravlinnia. №4(60)*. p. 239-244. available at: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/4_2017/43.pdf (Accessed May 16, 2024).

8. Kvasnits'ka, O.O. (2012), "Historical development and formation of building legislation in the legal experience of Ukraine", *Naukovi pratsi Natsional'noho universytetu "Odes'ka iurydychna akademiia"*, vol. 12. available at: <http://hdl.handle.net/11300/2792> (Accessed May 16, 2024).

9. Bublyk, O.H. (2014), "The role of urban planning in modern urban studies of foreign researchers" *Naukovi pratsi istorychnoho fakul'tetu Zaporiz'koho natsional'noho universytetu*. vol. 40. p. 255-260. available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npifznu_2014_40_50 (Accessed May 16, 2024).

10. Tarasenko, I.A. (2011), "Construction science and personnel training for the construction industry in Ukraine in the 1950s and 1960s.", *Sbornyk nauchnykh trudov «Vestnyk NTU «KhPY»: Istorii nauky i tekhniki. №20*. available at: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/14167> (Accessed May 16, 2024).

11. Oliokha, V.H. (2013), "State management of capital construction during the Soviet period", *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii "Yuryspreudentsiia"*, vol. 6/3(2) available at: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc6-3-2/12.pdf> (Accessed May 16, 2024).;

12. Movchan, A.V. (2017), "Problems of countering corruption in Ukraine", *Kryminal'no-pravovi ta kryminolohichni zasady protydii koruptsii. zbirnyk tez dopovidej V Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (31 bereznia 2017 roku, m. Kharkiv, Ukraina)*. p. 131-132 available at <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b661450f-ff25-40ea-a656-0670dbb81570/content> (Accessed May 16, 2024).

13. Venediktov, A.A. and Venediktova Yu.E. (2017), "Factors determining the development of corruption in Ukraine", *Kryminal'no-pravovi ta kryminolohichni zasady protydii koruptsii. zbirnyk tez dopovidej V Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (31 bereznia 2017 roku, m. Kharkiv, Ukraina)*. p. 48-49. available at <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b661450f-ff25-40ea-a656-0670dbb81570/content> (Accessed May 16, 2024).

14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), *The Law of Ukraine "On the foundations of the state anti-corruption policy for 2021-2025"*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text> (Accessed May 16, 2024).

15. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2023), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine State "On approval of anti-corruption program for 2023-2025", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#Text> (Accessed May 16, 2024).

16. GRECO (2021), *Fourth Evaluation Round Second Compliance Report on Ukraine (dealing with corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors)*, adopted by GRECO at its 89rd Plenary Meeting (Strasbourg, 29 November – 3 December 2021) available at: <https://rm.coe.int/-89-greco-29-3-2021-/1680a64ea4> (Accessed May 16, 2024).

17. GRECO (2024), *Fourth Evaluation Round Interim Compliance Report on Ukraine (dealing with corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors)*, adopted by GRECO at its 93rd Plenary Meeting (Strasbourg, 20-24 March 2023) available at: <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680aaa790> (Accessed May 16, 2024).

Стаття надійшла до друку 20 травня 2024 року